

ÚRAD PRÁCE, SOCIÁLNÝCH VECÍ A RODINY POPRAD

Hraničná 667/13, 058 01 Poprad

**PRIORITY PODPORY ZAMESTNANOSTI V OKRESOCH
POPRAD A LEVOČA NA ROK 2014**

Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny POPRAD

V Poprade, apríl 2014

1. ÚVOD

Medzi hlavné komponenty rastu a rozvoja regiónov patrí najmä rast zamestnanosti. Predmetom tejto správy je definovanie priorít podpory zamestnanosti v regióne územného obvodu Úradu práce sociálnych vecí a rodiny Poprad (ďalej len „ÚPSVR“) v rámci služieb zamestnanosti, ktoré sú systémom nástrojov pomoci a podpory občanom pri zaradení sa na pracovný trh. V súčasnosti je kľúčovým pojmom v oblasti politiky zamestnanosti aktívna politika trhu práce ako systém využívajúci metódy, ktoré cielene a individuálne ovplyvňujú cieľové skupiny a pomocou konkrétnych nástrojov sa snaží konsolidovať rovnováhu na trhu práce, proporionalitu medzi ponukou a dopytom po práci.

Na základe Národného programu reforiem Slovenskej republiky 2012 bola v marci 2013 schválená právna úprava, ktorou sa mení zákon NR SR č.5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o službách zamestnanosti).

Jej zámerom bola revízia aktívnych opatrení na trhu práce (ďalej len „AOTP“) založená na reálnom využívaní jednotlivých nástrojov a ich skutočnej efektívnosti. Dôraz je kladený na znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, zjednodušenie systému najmä obmedzením počtu nástrojov a znížením administratívnej náročnosti pri implementácii AOTP. Jedným so základných cieľov bolo aj zabezpečenie lepšieho zohľadňovania regionálnej situácie na trhu práce a širšom zavedení normatívnej spoluúčasti sociálnych partnerov pri uplatňovaní AOTP.

V záujme stimulácie trhu práce sú navrhnuté „Priority podpory zamestnanosti v okrese Poprad a Levoča na rok 2014“. Od nich sa očakáva priamy efekt na podporu zamestnanosti v tomto roku. Ich súčasťou sú však aj opatrenia s preneseným, nepriamym efektom na podporu zamestnanosti v dlhšom časovom horizonte.

2. ANALÝZA SITUÁCIE NA TRHU PRÁCE

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Poprad pôsobí v regióne dvoch okresov – Poprad a Levoča.

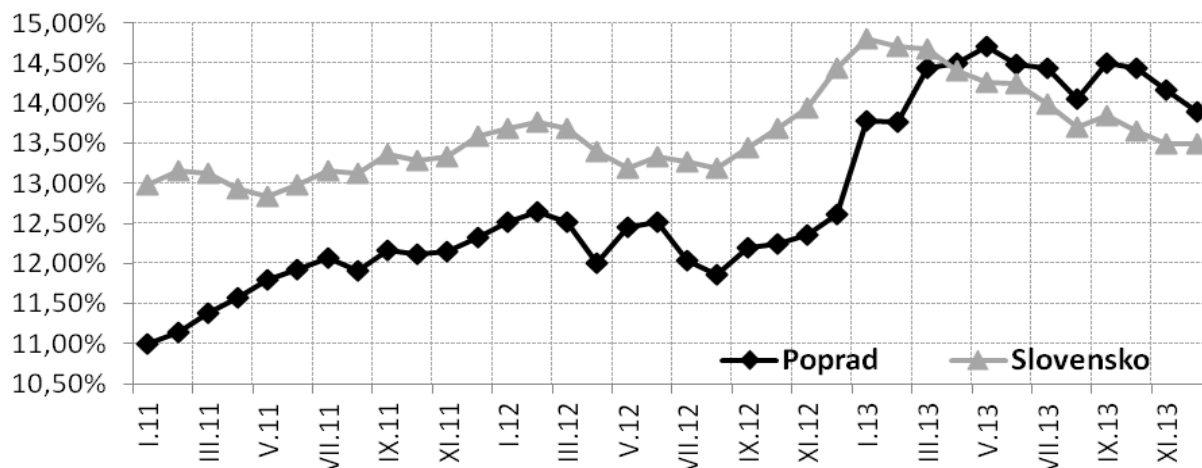
Okres Poprad patrí medzi vyspelé regióny. Miestna ekonomika je orientovaná na služby so silným priemyselným zázemím. Medzi kľúčové priemyselné odvetvia patrí výroba domácich spotrebičov, ťažké strojárstvo, výroba plastových komponentov, spracovanie potravín a chémia. Nakoľko mesto Poprad je bránou do najatraktívnejšej turistickej lokality Slovenska – Vysokých Tatier, veľmi dôležitým pre miestnu ekonomiku je aj cestovný ruch. Hospodárske zameranie regiónu možno charakterizovať ako priemyselno-poľnohospodárske.

Okres Levoča patrí k priemyselne málo rozvinutým okresom s veľmi nízkym počtom väčších priemyselných podnikov (nad 20 zamestnancov) a poľnohospodárskou výrobou s malými výrobnými kapacitami. Okres je charakteristický vysokou sezónnosťou prác (odvetvie poľnohospodárstva, lesníctva). Produktivita práce zaostáva za celoštátnym priemerom, aj za výsledkami Prešovského kraja. Taktiež intenzita investovania dosahuje veľmi nízke hodnoty. Pre priemyselné aktivity je charakteristické ich vykonávanie malými prevádzkami. Silnou stránkou okresu je významné postavenie kultúrno-historického centra nielen na území Spiša, ale aj Slovenska a Európy.

2.1. Vyhodnotenie vývoja nezamestnanosti v okrese Poprad v roku 2013

Vývoj nezamestnanosti v okrese Poprad mal na začiatku roka 2013 narastajúci charakter. Miera evidovanej nezamestnanosti (ďalej len „MEN“) mierne poklesla v letných mesiacoch jún – august, opätovne vzrástla v mesiaci september predovšetkým vplyvom príchodu absolventov stredných škôl a v mesiacoch október – december mala znova klesajúcu tendenciu. K 31.12.2013 dosiahla 13,90% a **v rámci Slovenska** z počtu 79 okresov sa okres Poprad umiestnil **na 38. mieste** (poradie okresov podľa MEN v SR, zoradené od najvyššej po najnižšiu MEN). Priemerná MEN v roku 2013 bola 14,26 %, čo predstavuje medziročný nárast o 1,93 p.b.. V mesiaci apríl MEN okresu Poprad prekročila hodnotu celoslovenskej MEN a do konca roka 2013 sa držala nad jej hodnotou.

Vývoj MEN v okrese POPRAD a na SLOVENSKU 2011 – 2013

Absolútny počet uchádzačov o zamestnanie (ďalej len „AP UoZ“) k 31.12.2013 bol **8 252**, čo pri medziročnom porovnaní predstavuje *pokles* o **247** osôb. Priemerný absolútny počet UoZ v roku 2013 dosiahol hodnotu **8 446 osôb** a medziročne **vzrástol o 1,2 %** (o 98 osôb). Z toho u žien priemerný absolútny počet UoZ dosiahol hodnotu 3875 osôb, čo je 46 % z celkového priemerného počtu UoZ.

Toky občanov v rámci evidencie boli v roku 2013 pozitívne. V priebehu roka bolo do evidencie UoZ zaradených 5231 občanov, vyradených bolo 5450 UoZ, z ktorých 3455 (64%) sa umiestnilo na trhu práce, 398 (7%) UoZ bolo vyradených pre nespoluprácu a 1597 (29%) tvoria ostatní vyradení.

V priebehu roka 2013 bolo nahlásených 730 pracovných miest (medziročný nárast o 148 miest). Mesačný priemer voľných pracovných miest (ďalej len „VPM“) bol 153. Pri priemernom absolútnom počte **8 446** UoZ to predstavovalo 55 UoZ na 1 VPM. Najviac pracovných miest bolo nahlásených pre pracovné pozície zvarač kovov, obrábач kovov, kuchár, čašník, upratovačka.

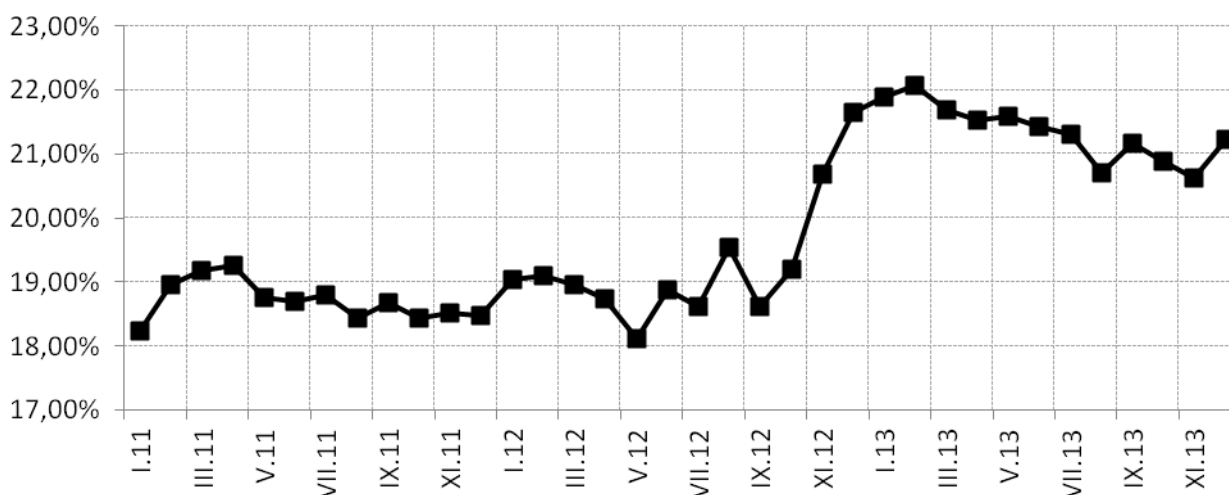
Rizikové skupiny UoZ a ich vývoj v rokoch 2011 -2013

Ø hodnoty v danom roku	2011	2012	2013
absolvent	540	508	481
UoZ vo veku \geq 50 rokov	1847	1721	1817
UoZ v evidencii nad 12 mesiacov	4 192	4 485	4 676
UoZ so ZP	333	321	310
UoZ s nízkym stupňom vzdelania (10+11)	3 206	3 347	3 425

2.2. Vyhodnotenie vývoja nezamestnanosti v okrese Levoča v roku 2013

MEN mala v roku 2013 klesajúcu tendenciu, stúpala v mesiacoch september (príchod absolventov stredných škôl) a december (koniec pracovných pomerov na dobu určitú) kedy dosiahla 21,22%. Okres Levoča sa k 31.12.2013 umiestnil v rámci Slovenska z počtu 79 okresov na 14. mieste (poradie okresov podľa MEN v SR, zoradené od najvyššej po najnižšiu MEN). Priemerná MEN v roku 2013 bola 21,34 % čo predstavuje medziročný nárast o 2,08 p.b..

Vývoj MEN v okrese LEVOČA v období rokov 2011 – 2013

Absolútny počet UoZ k 31.12.2013 bol **3 603**, čo je len o 4 občanov viac ako na konci minulého roku. Priemerný absolútny počet UoZ v roku 2013 dosiahol hodnotu **3 592** osôb, čo predstavuje medziročný **nárast o 8,6%** (284 osôb). Z toho u žien priemerný absolútny počet UoZ dosiahol hodnotu 1643 osôb, čo je 46 % z celkového priemerného počtu UoZ.

Toky občanov v rámci evidencie boli v roku 2013 negatívne. V priebehu roka bolo do evidencie UoZ zaradených 1971 občanov, vyradených bolo 1809 UoZ, z ktorých 1250 (69%) sa umiestnilo na trhu práce, 76 (4%) UoZ bolo vyradených pre nespôľuprácu a 483 (27%) tvoria ostatní vyradení.

V priebehu roka bolo nahlásených 187 VPM. Mesačný priemer voľných pracovných miest bol 28, čo pri priemernom absolútnom počte 3592 UoZ to predstavovalo 128 UoZ na 1 VPM. Najčastejšie nahlásované pracovné miesta boli na pracovné pozície - pomocný pracovník, čašník, kuchár, pomocný kuchár, predavač, strážnik, vodič, účtovník.

Rizikové skupiny UoZ a ich vývoj v rokoch 2011 -2013

Ø hodnoty v danom roku	2011	2012	2013
absolvent	212	214	236
UoZ vo veku \geq 50 rokov	671	643	728
UoZ v evidencii nad 12 mesiacov	1682	1715	1930
UoZ so ZP	98	119	153
UoZ s nízkym stupňom vzdelania (10+11)	1502	1490	1622

Medzi hlavné charakteristiky nezamestnanosti v oboch okresoch patrí vysoký podiel občanov, ktorí sú v evidencii dlhšie ako 12 mesiacov. Charakteristické pre štruktúru dlhodobu evidovaných UoZ (ďalej len „DUoZ“) je, že ide zväčša o osoby s nižším vzdelaním – **54%** z AP DUoZ sú so základným vzdelaním alebo bez vzdelania. Dlhodobou nezamestnanosťou z hľadiska veku sú ohrození aj UoZ vo veku nad 50 rokov veku – **68%** občanov z tejto skupiny sú DUoZ. Ohrozenou skupinou sú aj mladí ľudia vo veku do 26 rokov. V súčasnom období, kedy na trhu práce v dôsledku hospodárskej krízy je znížený dopyt po pracovnej sile, majú ľudia, ktorí vstupujú na trh práce prvýkrát sťažené podmienky. Tento stav sa premieta v spomalení procesu začleňovania mladých ľudí do kategórie pracujúcich – **37 %** z UoZ vo veku do 26 rokov sú v evidencii 12 a viac mesiacov. Preto je potrebné smerovať opatrenia pre zvýšenie zamestnanosti predovšetkým na uvedené skupiny občanov.

Využitie nástrojov APTP pre znevýhodnené skupiny UoZ

	2009	2010	2011	2012	2013
Počet podporených UoZ	2 235	3 260	2 471	1969	2075
Znevýhodnení UoZ	1 424	2 472	1 882	1422	1741
absolvent	345	765	553	466	574
občan starší ako 50 rokov veku	303	432	301	220	228
DUoZ	924	1 600	1 240	839	1011
Občan so ZP	53	62	62	85	72

Podporené znevýhodnené skupiny UoZ z hľadiska využitia nástrojov APTP :

- **dlhodobu evidovaní** uchádzači o zamestnanie boli podporovaní predovšetkým prostredníctvom § 52 - príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb

- znevýhodnenou skupinou „**absolvent**“ je najčastejšie využívaným nástrojom aktivácie § 51 – absolventská prax
- **občania vo veku viac ako 50 rokov** – najčastejšie využívaným nástrojom uvedenej skupiny je §52- príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb
- **občania so ZP** – pre uvedenú znevýhodnenú skupinu UoZ sú predovšetkým určené nástroje na podporu zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím a to predovšetkým § 56 - príspevok na zriadenie CHD alebo CHP a na ich zachovanie.

3. ZÁSADY REGIONÁLNEHO PRÍSTUPU

Zásada hospodárnosti, účinnosti a efektívnosti:

- **hospodárnosť** = minimalizovanie nákladov na vykonávané činnosti alebo obstaranie tovarov, prác a služieb pri zachovaní ich priemernej úrovne a kvality,
- **efektívnosť** = maximalizovanie výsledkov činnosti vo vzťahu k disponibilným verejným prostriedkom,
- **účinnosť** = vzťah medzi plánovaným výsledkom činnosti (účinnosť) a skutočným výsledkom činnosti (účinnosť) vzhľadom na použité verejné zdroje).

Zásada zhody a oprávnenosti (overenie splnenia podmienok stanovených zákonom o službách zamestnanosti a ďalších osobitných predpisov).

Zásada dodržania účelu (pridelené prostriedky rozpočtu sú účelovo viazané a môžu byť použité iba v súlade s účelom ich určenia).

4. PRIORITY REGIONÁLNEHO PRÍSTUPU

Priority podpory zamestnanosti v okresoch Poprad a Levoča budú v roku 2014 zamerané na:

- **zvyšovanie zamestnanosti**
- **udržanie existujúcich pracovných miest**
- **zvyšovanie zamestnateľnosti mladých ľudí**
- **zohľadnenie regionálnych špecifík**

4.1. Zvyšovanie zamestnanosti – vytváranie nových pracovných miest samozamestnaním a vytváranie nových pracovných miest u zamestnávateľov. Pri podpore tvorby nových pracovných miest sa ÚPSVR Poprad prioritne zameria na integráciu znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie (ďalej UoZ) na trhu práce. Kategória znevýhodnených UoZ je pre zamestnávateľov málo atraktívna, preto sú nástroje AOTP na podporu vytvárania pracovných miest nevyhnutné v procese ich začlenenia na trhu práce. Podpora vytvorenia pracovných miest je nevyhnutná k zníženiu hlavne dlhodobej nezamestnanosti, pričom podpora umiestňovania znevýhodnených skupín na trh práce cestou AOTP nenarúša trhové prostredie (Nariadenie komisie -ES č. 2204/2002).

Nástroje na podporu vytvorenia pracovných miest:

- § 46 Vzdelávanie a príprava pre trh práce UoZ
- § 49 Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť
- § 50 Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodnených UoZ
- § 50j) Príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti
- § 56 Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska
- § 57 Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť

4.2. Udržanie existujúcich pracovných miest - vzhľadom na aktuálnu situáciu na trhu práce je viac ako nevyhnutné podporovať udržanie existujúcich pracovných miest. Cieľom je podpora zmiernenia dopadov smerujúcich k prepúšťaniu zamestnancov u zamestnávateľov, ktorí vytvorili pracovné miesta pre uchádzačov o zamestnanie. Udržanie pracovných miest je možné zabezpečiť aj preplácaním cestovných nákladov pre zamestnancov, ktorí pred nástupom do zamestnania boli v evidencii UoZ. Je potrebné podporiť zamestnávateľov, ktorí napriek vážnym prevádzkovým dôvodom nepristupujú k okamžitému prepusteniu svojich zamestnancov, ale hľadajú riešenia na udržanie pracovných miest aj v spolupráci so zástupcami zamestnancov, ako aj s úradom.

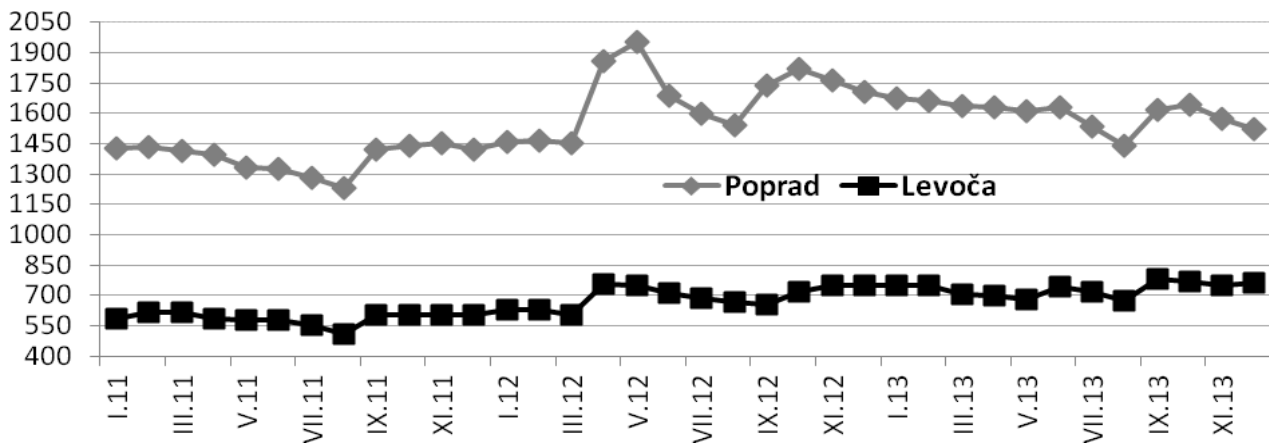
Nástroje na podporu udržania existujúcich pracovných miest:

- § 47 Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnancov
- § 50k) Príspevok na podporu udržania pracovných miest
- § 53b) Príspevok na dopravu do zamestnania
- § 56a) Príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní

4.3. Zvyšovanie zamestnateľnosti mladých ľudí - integrácia mladých ľudí na trh práce patrí medzi výrazné problémy súčasnosti. V kontexte súčasného vývoja, ktorý je ovplyvnený dopadmi finančnej a hospodárskej krízy, pokles dopytu po pracovnej sile významne sťažuje vstup nových účastníkov na trh práce vrátane tých, ktorí by štandardných podmienkach fungovania pracovného trhu, nemali žiadne problémy. Tento stav sa premieta v spomalení aj zabrzdzení procesu začleňovania mladých ľudí do kategórie pracujúcich a akcelerácii procesu ich začleňovania do kategórie nezamestnaných osôb.

K 31.12.2013 tvorili mladí ľudia (vo veku do 25 rokov) 20% všetkých uchádzačov o zamestnanie vedených v evidencii ÚPSVaR Poprad.

Vývoj AP UoZ vo veku do 25 rokov v období 2011 - 2013

Nástroje na zvyšovanie zamestnateľnosti mladých ľudí:

- § 43 ods. 7 Odborné poradenské služby
- § 46 Vzdelávanie a príprava pre trh práce UoZ
- § 51 Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe
- informácie o možnosti zamestnania prostredníctvom služieb a systémov, akými sú napr. internetový sprievodca trhu práce (ISTP) a EURES.

4.4. Zohľadnenie regionálnych špecifik - priority podpory zamestnanosti regiónu tvoria rámec pre efektívne, účinné a cielené poskytovanie príspevkov, zohľadňujú trh práce nášho územného obvodu vychádzajúc z predchádzajúcej analýzy.

Nástroje na regionálne špecifiká:

§ 54 ods. 1 písm. c) Projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje ústredie a realizuje úrad

§ 54 ods. 1 písm. f) Pilotné projekty alebo pilotné programy na podporu rozvoja regionálnej alebo miestnej zamestnanosti, ktoré schvaľuje ústredie a realizuje úrad

§ 46 Vzdelávanie a príprava pre trh práce UoZ - jedným z hlavných cieľov v roku 2014 bude umiestňovanie uchádzačov o zamestnanie na trhu práce a zvýšenie ich zamestnateľnosti aj prostredníctvom vzdelávania a prípravy pre trh práce.

Pri realizácii vzdelávania bude úrad vychádzať z troch dôležitých faktorov :

- dopyt uchádzačov o zamestnanie o vzdelávanie,
- dopyt zamestnávateľov o konkrétnu pracovnú pozíciu
- regionálne špecifiká - predbežné strategické plány a zámery zamestnávateľov regiónu pri, ktorých by bola možnosť zamestnávať nových zamestnancov.

5. REGIONÁLNY ASPEKT

Vychádza zo situácie na trhu práce v regióne s prihliadnutím na priority politiky trhu práce ako aj ekonomické, sociálne, profesijné, vzdelanostné, kvalifikačné, odvetvové, vekové, demografické a iné podmienky v regióne. Regionálny aspekt sa hodnotí v troch stupňoch:

1. Nedostatočný

2. Primeraný

3. Veľmi dôležitý

1. Nedostatočný	<i>Do nedostatočného regionálneho aspektu</i> sú zahrnuté činnosti, ktoré v regióne nie je potrebné podporovať. Tieto činnosti výrazne neovplyvňujú zamestnanosť v regióne ani tvorbu nových pracovných miest, prípadne boli v minulosti z dôvodu obligatórnosti príspevku zneužívané.
2. Primeraný	<i>Primeraný regionálny aspekt</i> - do tohto stupňa zahrňujeme činnosti, ktoré sú na trhu práce presýtené, čím sa zvyšuje kvantita firiem v jednotlivých odboroch a tieto firmy sa ťažko stabilizujú na trhu práce. Často sú vytvorené len na obdobie, počas ktorého sú podporované, čo sa odráža aj na kvalite činností.
3. Veľmi dôležitý	<i>Vysokú dôležitosť</i> zahŕňajú z hľadiska rozvoja trhu práce činnosti, ktoré sú pre región veľmi dôležité z dôvodu obsadenia, vytvorenia alebo udržania pracovných miest.

6. ZÁVER

Možnosti nástrojov aktívnej politiky trhu práce sú veľmi rozsiahle. Národný program reforiem SR 2011 – 2014 spresnil národné ciele, stratégie, súbor ukazovateľov a vytýčil harmonogram opatrení – kde je pre oblasť zamestnanosti prvoradým cieľom zvýšiť zamestnanosť a prispievať k znižovaniu nezamestnanosti. Aj v tejto súvislosti je v rámci priorít podpory zamestnanosti ÚPSVR Poprad veľmi dôležitou oblasťou podpory vytváranie pracovných miest.

Vychádzajúc z analýzy pracovného trhu je hlavným cieľom podpory vytváranie nových pracovných miest samozamestnaním a vytváranie nových pracovných miest u zamestnávateľov.

Sekundárnym cieľom je podpora zvyšovania zamestnateľnosti UoZ a ich následné umiestnenie na trhu práce a podpora udržania pracovných miest.

Ing. Jozef Križan
riaditeľ ÚPSVR Poprad